

100 onns
Lia Rumantscha

Cuira, ils 8 da mars 2021

Communicaziun a las medias

La Lia Rumantscha pretenda ina pli gronda visibilitad dal rumantsch

25 onns lingua parzialmain uffiziala da la Confederaziun

Ils 10 da mars 1996 ha il pievel svizzer reconuschì il rumantsch sco lingua parzialmain uffiziala da la Confederaziun. Malgrà numerus progress en la promoziun da la quarta lingua naziunala dapi lura è la realisaziun d'ina communicaziun plurilingua da vart da la Confederaziun per bler anc manglusa. La Lia Rumantscha pretenda perquai in diever pli consequent dal rumantsch en il contact cun la populaziun rumantscha.

Il status d'ina lingua parzialmain uffiziala considerescha la Lia Rumantscha sco impurtant per mantegnair il rumantsch. Dapi la votaziun davart l'artitgel da linguas l'onn 1996 è vegnì fatg bler per promover il rumantsch, da quai sa la Lia Rumantscha grà. Per exempel translatescha la Confederaziun documents relevants sco il material explicativ davart las votaziuns en rumantsch. E sch'ina burgaisa u in burgais sa drizza per rumantsch a l'administraziun federala, respunda lezza per rumantsch.

Pli gronda visibilitad

La realisaziun d'ina communicaziun plurilingua da vart da la Confederaziun pudess però esser meglra tenor la Lia Rumantscha. A chaschun da l'anniversari da 25 onns da la reconuschientscha dal rumantsch sco lingua parzialmain uffiziala da la Confederaziun pretenda ella in diever pli consequent dal rumantsch sin champ federal: il parlament, l'administraziun federala ed interpresas liadas a la Confederaziun ston utilisar il rumantsch pli savens en lur communicaziun ed en il contact cun la populaziun rumantscha.

La Lia Rumantscha vul concretamain ch'il rumantsch vegnia utilisà en l'entira Svizra senza excepziun per inscripziuns e signalisaziuns da tut gener. Quai pertutga lieus, nua che las ulteriuras linguas uffizialas da la Svizra vegnan resguardadas. En il territori rumantsch sto la lingua rumantscha avair prioritad per infurmaziuns a la populaziun e quai sin tut ils chanals da communicaziun.

«Sch'il rumantsch va a perder en il context naziunal, croda el pli e pli en emblidanza», motivescha *Andreas Gabriel*, secretari general ad interim da la Lia Rumantscha, la pretensiun. Ultra dal diever consequent dal rumantsch giavischa la Lia Rumantscha da l'administraziun federala e da las interpresas liadas a la Confederaziun ch'ellas fetschian atenziun d'ina expressiun correcta en connex cun las linguas naziunales resp. uffizialas. «La Svizra è quadrilingua resp. plurilingua, però betg trilingua», resumescha Andreas Gabriel il giavisch.

100 onns
Lia Rumantscha

Per mussar ch'i pudess esser simpel da dar dapli preschientscha a la lingua rumantscha, ha la Lia Rumantscha publitgà quests dis in curt film animà en las medias socialas. Cun ina tschegnada illustrescha il clip exemplaricamain ina negligientscha eclatanta dal rumantsch. Colliaziun al film animà «Scumandà da traversar ils binaris»: <http://bit.ly/25onns>

Sustegn dal parlament

Cussegliaer naziunal *Martin Candinas*, Allianz dal Center – PCD Grischun, sustegna las pretensiuns da la Lia Rumantscha: «Ina lingua pitschna sco il rumantsch è dependenta d'ina preschientscha en l'entira Svizra.» La Confederaziun saja obligada en questa dumonda, agiuntescha el. Martin Candinas presidescha la grupp parlamentara «lingua e cultura rumantscha» ch'è vegnida fundada il 2013 en collavuraziun cun la Lia Rumantscha e che dumbra actualmain passa 80 commembras e commembers. Il parlament ha deliberà il settember 2020 la missiva da cultura da la Confederaziun per ils onns 2021-2024. Quella prevesa per l'emprima giada la promoziun dal rumantsch er ordaifer ses territori linguistic en il Grischun, pia en l'entira Svizra.

La Confederaziun sensibilisescha

Sin il di exact 25 onns sunter la votaziun dal 1996 lantscha l'administraziun federala, sut l'egida da la delegada federala per la plurilinguitad, ils 10 da mars ensemen cun la Lia Rumantscha ina campagna per sensibilisar sias collavuraturas e ses collavuraturs per la lingua e cultura rumantscha (ulteriuras infurmaziuns www.plurilingua.admin.ch).

Ina decisiun impurtanta per il rumantsch

Ils 10 da mars 1996 ha il pievel svizzer approvà cun 76% vuschs affirmativas ina revisiun da l'artitgel da linguas en la Constituziun federala. Questa decisiun dat al rumantsch il status d'ina lingua parzialmain uffiziala da la Confederaziun. Ella vegn francada en l'artitgel 70 da la Constituziun federala vertenta che di il suandant: «En il contact cun persunas da lingua rumantscha è er il rumantsch lingua uffiziala da la Confederaziun.» Las ulteriuras linguas uffizialas da la Confederaziun èn il tudestg, il franzos ed il talian. Dapi il 1938 è il rumantsch ina da las quatter linguas naziunalas da la Svizra. Quellas èn fixadas en l'artitgel 4 da la Constituziun federala: «Las linguas naziunalas èn il tudestg, il franzos, il talian ed il rumantsch.»